

БЕСЕДА НАРКОМА ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ СССР В. М. МОЛОТОВА С ПОВЕРЕННЫМ В ДЕЛАХ ГЕРМАНИИ В СССР В. ТИППЕЛЬСКИРХОМ

Разослано: т. Сталину, т. Молотову, т. Ворошилову, т. Кагановичу, т. Микояну

26 сентября 1940 г.

Совершенно секретно
(особая папка)

Типпельскирх [Tippelskirch] заявил тов. Молотову, что явился к нему для того, чтобы сделать от имени Риббентропа два важных сообщения. Типпельскирх зачитал эти сообщения и русский текст вручил тов. Молотову (см. Приложение [не включено]).

Тов. Молотов выразил благодарность за сообщение о военном союзе между Италией, Германией и Японией до заключения его. Тов. Молотов заметил, что этот вопрос, конечно, интересует Советское правительство, ибо это касается нашего соседа — Японии. Тов. Молотов заявил, что в связи с этим он хочет сказать, что если бы Советский Союз заключил подобный договор, то Советское правительство предварительно информировало бы об этом Германское правительство. Причем это следует из статьи 4 договора 1939 года, в которой говорится, что "ни одна из Договаривающихся Сторон не будет участвовать в какой-либо группировке, которая прямо или косвенно направлена против другой Стороны". Это обязательство имеет взаимный характер. Поэтому, тот факт, что Германское правительство предварительно уведомляет Советское правительство о заключении данного договора, вполне естествен.

Далее тов. Молотов выразил пожелание ознакомиться с текстом самого договора и дополнительными секретными статьями его, если таковые имеются. Тов. Молотов при этом заметил, что если бы Советское правительство заключило подобный договор, то оно показало бы его Германии. Тов. Молотов заявил, что он так понимает статью 4 договора, и поэтому ему кажется естественным обратиться с такой просьбой с надеждой, что она будет уважена.

Типпельскирх заявил, что он не имеет текста договора и что он немедленно сообщит в Берлин просьбу тов. Молотова.

Тов. Молотов добавил, что так как этот договор имеет для Советского Союза большое значение, то желательно предварительно ознакомиться с текстом договора, так как при этом возможно еще внести свои поправки. Тов. Молотов еще раз повторил, что он изложил Типпельскирху то понимание статьи 4 договора, которое существует у него, подчеркнув, что если бы Советский Союз заключил подобный договор, он поступил бы именно так. Тов. Молотов спросил Типпельскирха, может ли он сказать свое мнение по затронутому вопросу.

Типпельскирх ответил, что он изложил то, что сказано в полученной им инструкции и в данный момент не может сказать что-либо выходящее за ее пределы.

Тов. Молотов просил Типпельскирха информировать Германское правительство по этому вопросу, и в том случае, если Германское правительство будет не согласно на такое толкование статьи 4 договора, тов. Молотов надеется, что он будет информирован о точке зрения германского правительства.

В заключение тов. Молотов сказал, что пока у него больше нет замечаний по этому вопросу и что он будет ожидать ответа. Что же касается второй информации, заявил тов. Молотов Типпельскирху, то у него будет повод вернуться к этому в связи с упомянутым письмом тов. Сталину.

Затем тов. Молотов говорит Типпельскирху, что его еще интересует такой вопрос.

Согласно последним сообщениям из Берлина, заключен какой-то договор с Финляндией по военному вопросу. От Германского правительства пока нет никаких сообщений. Тов. Молотов спросил Типпельскирха, не имеет ли он какого-либо подтверждения.

Типпельскирх ответил, что ему ничего не известно.

Тогда тов. Молотов изложил содержание телеграммы полпреда СССР в Германии тов. Шкварцева о пресс-конференции 25 сентября в германском МИДе, где зав. отделом печати Шмидт заявил, что опубликовано коммюнике Финляндского правительства о подписании германо-финского соглашения о транзите через Финляндию германских войск в Норвегию. Кроме того, в Берлине агентством Юнайтед Пресс распространяется бюллетень, в котором сообщается о высадке 24 сентября германских войск в финском порту Вааза и о том, что высший офицерский состав, прибывший с войсками, разместился в гостиницах Вааза.

Типпельскирх вновь ответил, что ему ничего не известно по этому вопросу. Тов. Молотов заявил, что он имеет сведения о высадке германских войск в Финляндии в городах Вааза, Улеаборг и Пори, и вновь спросил, известно ли это Типпельскирху. Типпельскирх ответил, что он слышал об этом от журналистов, но большего он не знает.

Тов. Молотов сказал, что, видимо, с Финляндией также заключен какой-то договор, и Советское правительство хочет получить информацию об этом договоре, о его целях, а также полный текст его и дополнительные секретные статьи, если таковые имеются. Подобный договор затрагивает интересы Советского Союза. Тов. Молотов сказал, что эта проблема также вытекает из статей 3 и 4 договора. Если Германское правительство считает такое толкование статей 3 и 4 правильным, то тов. Молотов ожидает, что просьба его будет удовлетворена.

Типпельскирх ответил, что по поднятым тов. Молотовым вопросам он ничего сообщить не может, не имея инструкций Германского правительства, и что он немедленно сообщит германскому правительству содержание заявлений тов. Молотова.

Записал Ленский

Источник: Министерство Иностранных Дел Российской Федерации. Документы внешней политики. 1940—22 июня 1941. XXIII:1. № 402. Москва: Междунар. отношения, 1995.

DISCUSSION OF THE PEOPLE'S COMMISSAR OF FOREIGN AFFAIRS OF THE USSR V.M. MOLOTOV WITH THE GERMAN CHARGÉ d'AFFAIRES IN THE USSR V. TIPPELSKIRCH

Sent to: Comrade Stalin, Comrade Molotov, Comrade Voroshilov, Comrade Kaganovich, Comrade Mikoyan

September 26, 1940

Top Secret
(special folder)

Tippelskirch told Comrade Molotov that he came to him on behalf of Ribbentrop in order to deliver two important messages. Tippelskirch read out these messages and handed the Russian text to Comrade Molotov (see appendix [not included]).

Comrade Molotov expressed gratitude for the information about the military alliance between Italy, Germany and Japan before it being signed. Comrade Molotov noted that this question, of course, is of interest to the Soviet government, for it concerns our neighbor, Japan. Comrade Molotov said that in this connection he wanted to say that if the Soviet Union concluded such an agreement, the Soviet government would inform the German government about it in advance. Moreover, this follows from Article 4 of the 1939 treaty, which states that "none of the Contracting Parties will participate in any grouping that is directly or indirectly directed against the other Party." This commitment is mutual. Therefore, the fact that the German government notifies the Soviet government in advance about the conclusion of this treaty is quite natural.

Further Comrade Molotov expressed a desire to get acquainted with the text of the treaty itself and its additional secret articles, if there are any. Comrade Molotov remarked at the same time that if the Soviet government had concluded a similar agreement, it would have been shown to Germany. Comrade Molotov said that this is how he understands Article 4 of the treaty, and therefore it seems natural to him to make such a request with the hope that it will be respected.

Tippelskirch stated that he did not have the text of the treaty and that he would immediately inform Berlin of the request of Comrade Molotov.

Comrade Molotov added that since this treaty is of great importance for the Soviet Union, it is advisable to first get acquainted with the text of the treaty, since it is still possible to make your own amendments. Comrade Molotov reiterated that he had expounded to Tippelskirch the understanding of Article 4 of the treaty that he had, stressing that if the Soviet Union had concluded such a treaty, he would have done just that. Comrade Molotov asked Tippelskirch if he could express his opinion on the issue raised.

Tippelskirch replied that he had outlined what was said in the instruction he had received and that at the moment he could not say anything beyond it.

Comrade Molotov asked Tippelskirch to inform the German government on this issue, and if the German government did not agree to such an interpretation of Article 4 of the treaty, Comrade Molotov hopes that he will be informed about the point of view of the German government.

In conclusion, Comrade Molotov said that so far he has no more comments on this issue and that he will expect an answer. As for the second information, said Comrade Molotov Tippelskirch, then he will have a reason to return to this in connection with the aforementioned letter from Comrade Stalin.

Then Comrade Molotov tells Tippelskirch that he is still interested in such a question.

According to the latest reports from Berlin, some kind of agreement has been concluded with Finland on the military issue. There are no reports from the German government yet. Comrade Molotov asked Tippelskirch if he had any confirmation.

Tippelskirch replied that he knew nothing.

Then Comrade Molotov outlined the contents of the telegram from the USSR Ambassador to Germany, Comrade Shkvartsev about a press conference on September 25 at the German Foreign Ministry, where the head of press department Schmidt announced that a communiqué of the Finnish government about the signing of the German-Finnish agreement on the transit of German troops to Norway through Finland had been published. Besides, a newsletter is being distributed in Berlin by the United Press agency, which informs about the landing of German troops in the Finnish port of Vaasa on September 24 and that the high officers who arrived with the troops were accommodated in the hotels of Vaasa.

Tippelskirch replied again that he knew nothing on this matter.

Comrade Molotov stated that he had information about the landing of German troops in Finland in the cities of Vaasa, Uleåborg [Oulu] and Pori, and again asked if Tippelskirch knew this.

Tippelskirch replied that he had heard about it from journalists, but he did not know more.

Comrade Molotov said that, apparently, some kind of treaty had also been concluded with Finland, and the Soviet government wanted information about this treaty, its goals, as well as its full text and additional secret articles, if any. Such an agreement affects the interests of the Soviet Union. Comrade Molotov said that this problem also stems from Articles 3 and 4 of the treaty. If the German government considers this interpretation of Articles 3 and 4 correct, then Comrade Molotov expects that his request will be granted.

Tippelskirch replied that on the questions raised by Comrade Molotov he cannot report anything without instructions from the German government, and that he will immediately inform the German government of the contents of statements of Comrade Molotov.

Recorded by LENSKY

Source: Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. Foreign policy documents. 1940-22 June 1941. XXIII: 1. No. 402. Moscow: Mezhdunar. otnosheniya, 1995.

SNTL:N ULKOASIAIN KANSANKOMISSAARIN V.M. MOLOTOVIN KESKUSTELU SAKSAN SNTL:N ASIAINHOITAJA V. TIPPELSKIRCHIN KANSSA

Lähetetty: tov. Stalin, tov. Molotov, tov. Voroshilov, tov. Kaganovitsh, tov. Mikojan

26. syyskuuta 1940

Huippusalainen
(erikoiskansio)

Tippelskirch kertoi tov. Molotoville, että hän tuli tapaamaan tätä Ribbentropin puolesta tuodakseen kaksi tärkeää viestiä. Tippelskirch luki ääneen nämä viestit ja ojensi venäjänkielisen tekstin toveri Molotoville (liite [ei ohessa]).

Tov. Molotov ilmaisi kiitollisuutensa Italian, Saksan ja Japanin sotilasliittoa koskevasta tiedosta ennen sen allekirjoittamista. Tov. Molotov totesi, että tämä kysymys on tietysti neuvostohallitusta kiinnostava, koska se koskee meidän naapuriamme, Japania. Tov. Molotov sanoi, että tässä yhteydessä hän haluaa sanoa, että jos Neuvostoliitto olisi sopinut tällaisen sopimuksen, neuvostohallitus informoisi Saksan hallitusta siitä etukäteen. Tämä seuraa erityisesti vuoden 1939 sopimuksen neljännessä artiklasta, joka toteaa ”että kumpikaan sopimuspuoli ei osallistu suoraan tai epäsuorasti mihinkään toisen osapuolen vastaiseen ryhmittymään.” Tähän sitoutuminen on molemminpuolista. Siksi onkin luonnollista, että Saksan hallitus kertoo neuvostohallitukselle etukäteen tämän sopimuksen solmimisesta.

Edelleen tov. Molotov ilmaisi halunsa tutustua itse sopimustekstiin ja sen salaisiin lisäartikloihin, jos sellaisia on. Tov. Molotov huomautti samalla, että jos neuvostohallitus olisi solminut samanlaisen sopimuksen, se olisi näyttänyt sen Saksalle. Tov. Molotov sanoi, että näin hän ymmärtää sopimuksen neljännen artiklan ja siksi hänestä näyttää luonnolliselta tehdä tätä koskeva pyyntö ja toivoa, että sitä kunnioitettaisiin.

Tippelskirch sanoi, että hänellä ei ole sopimustekstiä ja että hän informoi Berliiniä välittömästi tov. Molotovin pyyntöä koskien.

Tov. Molotov lisäsi, että koska sopimus on Neuvostoliitolle erittäin tärkeä, on suositeltavaa tutustua ensin sopimuksen tekstiin, koska vielä on mahdollista tehdä omia muutoksia. Tov. Molotov toisti, että hän on selittänyt sitä ymmärrystä, joka hänellä on sopimuksen artiklasta 4 ja korosti, että jos Neuvostoliitto olisi tehnyt sellaisen sopimuksen, hän olisi menetellyt juuri niin. Tov. Molotov kysyi Tippelskirchiltä, voisiko hän ilmaista mielipiteensä nostettuun kysymykseen.

Tippelskirch vastasi, että hän on käynyt läpi sen, minkä ohjeen hän oli saanut ja että sillä hetkellä hän ei voi sanoa mitään sen ulkopuolelta.

Tov. Molotov pyysi Tippelskirchiä informoimaan Saksan hallitusta tästä asiasta ja jos Saksan hallituksella on eri mielipide artiklan 4 tästä tulkinnasta, tov. Molotov toivoo, että hänelle tiedotettaisiin Saksan hallituksen näkemyksestä.

Yhteenvetona tov. Molotov sanoi, että tällä hetkellä hänellä ei ole lisäkommentteja tähän kysymykseen ja että hän odottaa vastausta. Mitä toiseen tiedottamiseen tulee, sanoi tov. Molotov Tippelskirchille, että silloin hänellä on syytä palata tähän liittyen yllämainittuun kirjeeseen tov. Stalinilta.

Sitten tov. Molotov kertoi Tippelskirchille, että hän on edelleen kiinnostunut tästä kysymyksestä. Viimeisimpien Berliinistä tulleiden raporttien mukaan jonkinlainen sopimus on tehty Suomen kanssa sotilaallisista kysymyksistä. Mitään ilmoitusta ei vielä ole tullut Saksan hallitukselta. Tov. Molotov kysyi Tippelskirchiltä, onko tähän mitään vahvistusta.

Tippelskirch vastasi, että hän ei tiedä mitään.

Sitten tov. Molotov kävi läpi SNTL:n suurlähettiläältä tov. Shkvatsevilta saamansa sähkeen

sisällön koskien Saksan ulkoministeriössä 25. syyskuuta pidettyä lehdistökonferenssia, jossa lehdistöosaston päällikkö Schmidt ilmoitti, että Suomen hallituksen kommunikoi suomalais-saksalaisen sopimuksen allekirjoittamisesta koskien saksalaisten joukkojen läpikulkua Suomen läpi Norjaan on julkaistu.

Berliinissä jaettiin vielä United Pressin uutislehtistä, joka kertoo saksalaisten joukkojen maihinnoususta suomalaisessa Vaasan satamassa syyskuun 24. päivä ja korkea-arvoisista joukkojen mukana saapuneista upseereista, jotka ovat majoittuneet Vaasan hotelleihin.

Tippelskirch toisti uudelleen, että hän ei tiedä asiasta mitään.

Tov. Molotov totesi, että hänellä on tietoa saksalaisten joukkojen maihinnoususta Suomessa Vaasan, Oulun ja Porin kaupungissa ja kysyi taas, tiesikö Tippelskirch tämän.

Tippelskirch vastasi, että hän on kuullut siitä lehtimiehiltä, mutta ettei tiedä enempää.

Tov. Molotov sanoi, että ilmeisesti jonkinlainen sopimus on Suomen kanssa tehty ja neuvostohallitus odottaa tietoa tästä sopimuksesta, sen tavoitteista, samoin kuin koko sen tekstistä ja salaisista lisäartikloista, jos sellaisia on. Sellaisella sopimuksella on vaikutus Neuvostoliiton intresseihin. Tov. Molotov totesi, että tämä ongelma on seurausta myös sopimuksen artikloista 3 ja 4. Jos Saksan hallitus pitää tätä tulkintaa artikloista 3 ja 4 oikeana, silloin tov. Molotov odottaa, että hänen pyyntöönsä suostutaan.

Tippelskirch vastasi, että tov. Molotovin kysymyksiä koskien hän ei voi raportoida mitään ilman Saksan hallituksen ohjeita ja että hän välittömästi informoi Saksan hallitusta tov. Molotovin lausumien sisällöstä.

Muistiin merkitsi LENSKI

Lähde: Venäjän Federaation ulkoministeriö. Ulkopolitiikan asiakirjoja. 1940-22. kesäkuuta 1941. XXIII: 1. No. 402. Moskova: Mezhdunar. otnoshenija, 1995.